

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2016

Lífeyrissjóður bankamanna
Skiopholti 50b
105 Reykjavík

Kt. 510169-4259

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2016

Efnisyfirlit

Skýrsla stjórnar	2-4
Áritun stjórnar	5
Áritun endurskoðenda	6-7

Ársreikningur Hlutfallsdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	8
Efnahagsreikningur	9
Yfirlit um sjóðstreymi	10
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	11
Skýringar	12-26

Ársreikningur Aldursdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	27
Efnahagsreikningur	28
Yfirlit um sjóðstreymi	29
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	30
Skýringar	31-47

Sameiginlegt yfirlit

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign	48
Deildaskiptur efnahagsreikningur	49

Skýrsla stjórnar

Starfsemi og hlutverk

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og er hlutverk sjóðsins að sjá sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum fyrir lífeyri samkvæmt ákvæðum samþykktá sjóðsins.

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna var þannig skipuð í lok ársins 2016: Friðbert Traustason, formaður, Sigurjón Gunnarsson og Ingólfur Guðmundsson voru kjörnir á ársfundi 2016 sem fulltrúar sjóðfélaga. Bergþóra Sigurðardóttir, varaformaður, er tilnefnd af bankaráði Landsbankans h.f., Ásta H. Bragadóttir er tilnefnd af bankaráði Seðlabanka Íslands og Þóra Valný Yngvadóttir er tilnefnd af aðildaryfirtækjum sameiginlega.

Starfsmenn sjóðsins eru Tryggvi Tryggvason, framkvæmdastjóri, Halldór Emil Sigtryggsson, sérfræðingur, Hulda Björk Guðmundsdóttir, ritari og Margrét Björk Jóhannsdóttir, fulltrúi.

Nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða

Ársreikningur sjóðsins er nú í fyrsta sinn gerður samkvæmt nýjum reglum Fjármálaeftirlitins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða sem hefur í för með sér breytingar á mati og framsetningu ýmissa liða reikningsskilanna. Helsta breytingin er sú að skuldabréf eru nú metin með mismunandi hætti byggt á fyrirhuguðum eignarhaldstíma. Þannig eru þau skuldabréf, sem tekin hefur verið ákvörðun um að halda til gjalddaga, metin á afskrifuðu kostnaðarverði og á það við um meirihluta skuldabréfa í eigu beggja deilda. Önnur skuldabréf eru metin á gangvirði. Samanburðarfjárhæðum fyrra árs hefur verið breytt til samræmis. Nánari upplýsingar um áhrif breytinganna er að finna í skýringum nr. 2.

Fjöldi lífeyrisþega og lífeyrisgreiðslur

Í árslok greiddi sjóðurinn 1.271 aðila lífeyri, þar af 975 úr Hlutfallsdeild en 296 úr Aldursdeild. Í Hlutfallsdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 2.281 milljón samanborið við kr. 2.190 milljónir árið áður og hækkuðu því um 4,2% milli ára. Í Aldursdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 310 milljónum samanborið við kr. 257 milljónir árið áður og hækkuðu því um 21% milli ára.

Fjöldi sjóðfélaga og iðgjöld

Í árslok greiddu 2.025 sjóðfélagar iðgjöld til sjóðsins, þar af 164 í Hlutfallsdeild og 1.861 í Aldursdeild. Í árslok 2015 greiddu 202 sjóðfélagi iðgjöld í Hlutfallsdeild og 1.909 í Aldursdeild eða alls 2.111. Heildariðgjöld til Hlutfallsdeildar námu 201 milljón á árinu 2016 samanborið við 209 milljónir árið áður. Í Aldursdeild námu heildariðgjöld 1.862 milljónum samanborið við 1.764 milljónir árið áður.

Staða sjóðsins, ávöxtun og rekstrarkostnaður

Heildareignir Lífeyrissjóða bankamanna námu kr. 71.260 milljónum í lok árs 2016 sem skiptast þannig að í Hlutfallsdeild voru eignir alls kr. 38.470 milljónir eða 54% og í Aldursdeild kr. 32.789 milljónir eða 46%.

Hrein nafnávöxtun Hlutfallsdeildar nam 5,3% á árinu 2016 sem samsvarar 3,3% raunávöxtun samanborið við 4,5% raunávöxtun á árinu 2015. Í Aldursdeild nam nafnávöxtun 1,9% sem samsvarar -0,12% raunávöxtun samanborið við 7,8% raunávöxtun á árinu 2015. Í samanburði milli ára munar mestu um styrkingu íslensku krónunnar gagnvart helstu gjaldmiðlum um 15% sem olli því að ávöxtun erlendra eigna var verulega neikvæð í krónum mælt. Þá varð mikill viðsnúningur í þróun hlutabréfaverðs en Úrvalsvísitala hlutabréfa lækkaði um 9% á árinu samanborið við 43% hækkun árið 2015.

Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður að teknu tilliti til kostnaðarpátttöku aðildarfélaga Hlutfallsdeildar, nam 97 milljónum króna samanborið við 110,4 milljónir árið áður. Munar þar mestu um kostnað vegna starfsloka framkvæmdastjóra á árinu 2015. Rekstrarkostnaður sem hlutfall af meðalstöðu eigna var því 0,14%.

Skýrsla stjórnar

Tryggingafræðileg staða

Fyrir liggur tryggingafræðileg úttekt miðað við 31. desember 2016 sem sýnir að heildarskuldbindingar Hlutfallsdeildar námu 4,02% umfram heildareignir samanborið við 2,63% árið áður. Hjá Aldursdeild námu heildarskuldbindingar 3,62% umfram heildareignir samanborið við 0,47% árið áður. Auk áhrifa lægri raunávöxtunar milli ára er lakari tryggingafræðileg staða er tilkomin vegna breyttra forsendna um dánar- og lífslíkur sem nú byggja á nýjum dánar- og eftirlífendatöflum útgefnu af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga. Að öðru leyti eru forsendur óbreyttar milli ára. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu deilda má finna í sérstöku yfirliti og í skýringu 14 og 15.

Lán til sjóðfélaga á árinu.

Á árinu varð veruleg aukning í lánveitingum til sjóðfélaga sem þrefölduðust milli ára. Voru samþykktar 37 lánveitingar, alls að fjárhæð kr. 591,3 milljónir og var meðalfjárhæð því 16 milljónir samanborið við 15 milljónir árið áður. Hámarkslánsfjárhæð er nú kr. 35 milljónir og nær lánsréttur til allra þeirra sem eiga réttindi hjá sjóðnum. Vextir eru nú 3,5%, breytilegir skv. ákvörðun stjórnar sjóðsins á hverjum tíma.

Fjárfestingarstefna

Fjárfestingarstefna sjóðsins er varfærin og miðar að því að ná sem bestri ávöxtun innan þeirra marka um áhættu sem hvor deild setur sér.

Í Hlutfallsdeild tekur fjárfestingarstefnan mið af því að fjöldi aðila á lífeyri mun hærri en fjöldi þeirra sem greiða iðgjöld til deildarinnar. Há lífeyrisbyrði Hlutfallsdeildar krefst varfærinnar fjárfestingarstefnu þar sem áherslan er nær eingöngu á áhættulítar eignir með þekkt greiðslufæði s.s. skuldabréf og innlán. Aðeins er miðað við að um 5% eignasafns Hlutfallsdeildar sé í hlutabréfum og ekki gert ráð fyrir fjárfestingu í erlendum verðbréfum.

Í Aldursdeild er lífeyrisbyrði fremur lág og fjöldi aðila sem greiða iðgjöld til deildarinnar mun hærri en fjöldi aðila á lífeyri og tekur fjárfestingarstefnan mið af því. Fjárfestingarstefna Aldursdeildar stefnir að eignasafni sem er 55% í skuldabréfum, 20% í innlendum hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum og 15% í erlendum verðbréfum og 10% í innlánnum. Hefur vægi erlendra verðbréfa aukist í takt við auknar heimildir til fjárfestingar erlendis og má gera ráð fyrir frekari aukningu á næstu misserum.

Fjárfestingarstefnur beggja deilda eru endurskoðaðar reglulega og birtar á heimasíðu sjóðsins.

Stjórnarhættir

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna leggur áherslu á góða stjórnarhætti við daglega stjórnun sjóðsins og hefur í því skyni sett sér ítarlegar starfsreglur auk starfsreglna framkvæmdastjóra og samskipta og siðareglna fyrir stjórn og starfsmenn. Fær stjórn reglulega upplýsingar frá framkvæmdastjóra um rekstur og efnahag sjóðsins og öll viðskipti hans. Stjórn hélt níu bókaða fundi á árinu.

Lífeyrissjóðurinn býr við öflugt eftirlit ytri og innri endurskoðenda. Auk þess eru hjá sjóðnum tveir skoðunarmenn sem kosnir eru á ársfundi og gera mánaðarlega kannanir á helstu starfspáttum sjóðsins. Þá er starfandi á vegum stjórnar þriggja manna endurskoðunarnefnd, skipuð tveimur stjórnarmönnum og einum aðila óháðum stjórn. Þá starfar fyrir stjórn sérstakur regluvörður sem hefur eftirlit með verðbréfavíðskiptum stjórnar og starfsmanna.

Skoðunarmenn sjóðsins og innri endurskoðendur hafa skilað af sér skýrslum vegna ársins 2016. Er það mat skoðunarmanna að fagleg vinnubrögð hjá sjóðnum séu í góðu lagi og að leitast sé við að fylgja lögum, reglugerðum og öðrum fyrirmælum, en álit innri endurskoðenda gefur til kynna að innra eftirlit sjóðsins sé með ágætum.

Þá hefur stjórn hefur sett sjóðnum áhættustefnu með það að markmiði að auka öryggi í rekstri sjóðsins og er hún aðgengileg á heimasíðu hans.

Skýrsla stjórnar

Málefni Hlutfallsdeildar

Í ágúst mánuði 2016 óskaði stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna eftir því við Héraðsdóm Reykjavíkur að dómkvaddur yrði matsmaður til að meta tiltekin atriði varðandi samkomulag um uppgjör á ábyrgð aðildarféлага á áföllnum skuldbindingum Hlutfallsdeildar og ákvörðun iðgjaldaframlags fyrirtækjanna. Var beiðnin í samræmi við ályktun ársfundar 2016 sem fól stjórn sjóðsins að leita nauðsynlegra lagalegra úrræða til að hnekkja framangreindu uppgjóri. Í kjölfar málflutnings samþykkti Héraðsdómur matsbeiðnina í janúar 2017 og var sú niðurstaða staðfest í febrúar eftir kæru ríkislögmanns. Er þess nú beðið að dómkvaddur matsmaður taki til starfa.

Væntanleg þróun og framtíðarhorfur

Á komandi árum mun lífeyrissjóðurinn hafa áfram að höfuðmarkmiði að ávaxta eignir innan ramma laga og fjárfestingarstefnu sjóðsins í þeim tilgangi að standa undir lífeyrisskuldbindingum og hámarka réttindi sjóðfélaga. Stjórn gerir ráð fyrir að starfsemi sjóðsins verði með svipuðu sniði á næstu árum. Þó er til skoðunar hvort fýsilegt kunni að vera að sameina deildir sjóðsins að nýju með það að markmiði að treysta rekstur hans.

Atburðir eftir lok reikningsárs

Frá lokum reikningsárs fram að áritunardegi hafa ekki orðið neindir þeir atburðir sem hafa verulega þýðingu varðandi fjárhagsstöðu sjóðsins.

Ófjárhagsleg upplýsingagjöf sbr. 66. gr. laga um ársreikninga

Í júní 2016 voru samþykktar á Alþingi breytingar á lögum um ársreikninga nr. 3/2006. Á meðal þessara breytinga voru auknar kröfur um ófjárhagslega upplýsingagjöf í reikningsskilum félaga sem teljast einingar tengdar almannahagsmunum líkt og lífeyrissjóða. Er þar gert ráð fyrir að með skýrslu stjórnar sé birt yfirlit þar sem fram koma upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif félagsins í tengslum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál. Jafnframt skal gerð grein fyrir stefnu félagsins í mannréttindamálum og hvernig félagið spornar við spillingar- og mútumálum. Í ljósi þess að umrætt ákvæði um ófjárhagslegar upplýsingar kom inn á miðju reikningsári 2016 og aðdragandi að innleiðingu og mótun stefnu um framkvæmd því skammur þar sem langt var liðið á reikningsárið, hefur Lífeyrissjóður bankamanna ekki enn mótað formlega stefnu varðandi birtingu nefndra ófjárhagslegra upplýsinga. Undirbúningur við þá vinnu er hafinn og er miðað við að gerð verði nánari grein fyrir málinu í skýrslu með næsta ársreikningi sjóðsins fyrir reikningsárið 2017.

Sjóðurinn hefur aðsetur að Skipholti 50b Reykjavík, sími 569 0900, símbref 569 0909, tölvupóstfang lifbank@lifbank.is, veffang er www@lifbank.is. Skuldabref sjóðsins eru til afgreiðslu í útibúi Landsbankans h.f. við Austurstræti.

Áritun stjórnar

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bankamanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2016 með undirritun sinni.

Reykjavík, 27. mars 2017

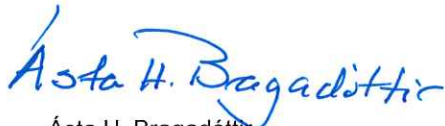
Stjórn

Friðbert Traustason

Bergþóra Sigurðardóttir

Ásta H. Bragadóttir

Ingólfur Guðmundsson

Sigurjón Gunnarsson

Þóra Valný Yngvadóttir

Framkvæmdastjóri

Tryggvi Tryggvason

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs bankamanna

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs bankamanna fyrir árið 2016. Ársreikningurinn hefur að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu, sjóðstreymi og skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign Lífeyrissjóðsins á árinu 2016, efnahag hans 31. desember 2016 og breytingu á handbæru fé á árinu 2016 í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við erum óháð Lífeyrissjóði bankamanna í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Aðrar upplýsingar

Stjórn og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á öðrum upplýsingum. Aðrar upplýsingar innifela skýrslu stjórnar og stjórnháttaryfirlýsingu.

Álit okkar á ársreikningnum nær ekki yfir aðrar upplýsingar og við ályktum hvorki um, né veitum staðfestingu á efni þeirra ef frá er talin sú staðfesting varðandi skýrslu stjórnar sem fram kemur hér að neðan.

Í tengslum við endurskoðun okkar berum við ábyrgð á að lesa framangreindar aðrar upplýsingar og skoða hvort þær séu í verulegu ósamræmi við ársreikninginn eða þekkingu okkar sem við höfum aflað við endurskoðunina eða virðast að öðru leyti innifela verulegar skekkjur. Ef við komumst að þeirri niðurstöðu, byggt á þeirri vinnu sem við höfum framkvæmt, að það séu verulegar skekkjur í öðrum upplýsingum ber okkur að skýra frá því. Það er ekkert sem við þurfum að skýra frá hvað þetta varðar.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrgir fyrir því að meta rekstrarhæfi Lífeyrissjóðs bankamanna. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanleg víska er þó ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Áritun óháðs endurskoðanda

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitum við gagnrýnni hugsun við endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar við ársreikninginn með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega anmarka á innra eftirliti sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Kópavogi, 27. mars 2017

Deloitte ehf,

Halldór Arason
endurskoðandi

Hlutfallsdeild

Ársreikningur

2016

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

	Skýr.	2016	2015
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		38.541.711	41.028.460
Iðgjöld launagreiðenda		150.997.733	154.555.993
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(4.805.030)	(6.556.840)
		<u>184.734.414</u>	<u>189.027.613</u>
Sérstök aukaframlög		16.150.429	20.242.780
		<u>200.884.843</u>	<u>209.270.393</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	3	2.281.094.788	2.190.395.414
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		1.466.980	1.762.795
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		859.474	929.639
		<u>2.283.421.242</u>	<u>2.193.087.848</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4	(6.521.766)	319.414.402
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5	1.605.193.468	1.713.438.644
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		485.356.947	466.841.691
Vaxtatekjur af handbæru fé		11.378.423	5.229.107
Fjárfestingargjöld	6	(8.478.299)	(8.343.818)
		<u>2.086.928.773</u>	<u>2.496.580.025</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	78.457.265	86.537.138
Hlutdeild aðildarfyrirtækja í rekstrarkostnaði		(43.129.771)	(42.286.059)
		<u>35.327.494</u>	<u>44.251.079</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		(30.935.120)	468.511.492
Hrein eign frá fyrra ári		<u>38.458.904.128</u>	<u>37.990.392.636</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>38.427.969.008</u>	<u>38.458.904.128</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2016

	Skýr.	31.12.2016	31.12.2015
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	8	1.652.157.817	1.289.171.563
Skuldabréf	9	28.806.273.290	28.257.507.980
Bundnar bankainnstæður		7.408.199.605	8.389.262.756
		<u>37.866.630.712</u>	<u>37.935.942.299</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		11.118.903	12.631.086
Aðrar kröfur		313.511.610	1.557.800
		<u>324.630.513</u>	<u>14.188.886</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	13	685.981	875.095
		<u>685.981</u>	<u>875.095</u>
Handbært fé		<u>278.738.607</u>	<u>511.875.762</u>
Eignir samtals		<u>38.470.685.813</u>	<u>38.462.882.042</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		4.227.853	3.804.342
Aðrar skuldir	15	38.488.952	173.572
Skuldir samtals		<u>42.716.805</u>	<u>3.977.914</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>38.427.969.008</u>	<u>38.458.904.128</u>
Skuldbindingar utan efnahags	16		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2016

	2016	2015
Inngreiðslur		
Iðgjöld	202.397.026	210.542.163
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	11.378.423	5.229.107
Aðrar inngreiðslur	43.129.771	42.286.059
	<u>256.905.220</u>	<u>258.057.329</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	2.245.105.862	2.192.158.209
Rekstrarkostnaður	77.844.640	71.317.461
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	0	114.262
Aðrar útgreiðslur	30.590.604	0
	<u>2.353.541.106</u>	<u>2.263.589.932</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestingar	<u>(2.096.635.886)</u>	<u>(2.005.532.603)</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	15.698.154	1.058.480.109
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(2.769.891.100)	(677.163.283)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	2.383.017.167	659.377.914
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	2.184.759.175	1.093.307.956
Keypt skuldabréf	(2.168.596.087)	(920.459.675)
Seld skuldabréf	752.091.324	727.840.477
Endurgreidd bundin innlán	1.466.420.098	0
	<u>1.863.498.731</u>	<u>1.941.383.498</u>
Hækkun/(lækkun) á handbæru fé	(233.137.155)	(64.149.105)
Handbært fé í ársbyrjun	<u>511.875.762</u>	<u>576.024.867</u>
Handbært fé í árslok	<u>278.738.607</u>	<u>511.875.762</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2016

Tryggingafræðileg staða 2016

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.428,0		38.428,0
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	594,8		594,8
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(5,5)		(5,5)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(157,6)		(157,6)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(295,2)	(31,2)	(326,4)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		1.245,2	1.245,2
Eignir samtals.....	<u>38.564,4</u>	<u>1.214,0</u>	<u>39.778,4</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	31.934,8	1.578,6	33.513,4
Örorkulífeyrir.....	1.012,6	75,8	1.088,4
Makalífeyrir.....	5.023,4	137,8	5.161,2
Barnalífeyrir.....	5,1	1,8	6,9
95 ára regla.....	849,9	253,7	1.103,6
Endurgreiðsla iðgjalda.....	569,7		569,7
Skuldbindingar samtals.....	<u>39.395,5</u>	<u>2.047,7</u>	<u>41.443,2</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(831,1)	(833,7)	(1.664,8)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-2,11%	-40,71%	-4,02%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-1,24%	-30,68%	-2,63%

Tryggingafræðileg staða 2015

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	37.121,1		37.121,1
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	1.641,1		1.641,1
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(43,3)		(43,3)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(154,3)		(154,3)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(278,7)	(31,2)	(309,9)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		1.362,7	1.362,7
Eignir samtals.....	<u>38.285,9</u>	<u>1.331,5</u>	<u>39.617,4</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	31.220,6	1.449,1	32.669,7
Örorkulífeyrir.....	1.138,3	84,8	1.223,1
Makalífeyrir.....	4.829,4	134,3	4.963,7
Barnalífeyrir.....	4,5	1,8	6,3
95 ára regla.....	1.005,3	250,9	1.256,2
Endurgreiðsla iðgjalda.....	570,1	,0	570,1
Skuldbindingar samtals.....	<u>38.768,2</u>	<u>1.920,9</u>	<u>40.689,1</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(482,3)	(589,4)	(1.071,7)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-1,24%	-30,68%	-2,63%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	0,04%	-16,52%	-0,76%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi fyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Réttindi til lífeyris ráðast af starfshlutfalli og starfstíma svo og launum seinustu 5 ára. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 65 ára aldur eða fyrr ef aldur og starfsaldur ná 95 árum. Að öðru leyti eru réttindi óháð aldri sjóðfélaga. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 50% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af grunnlaunum sínum á móti 14,4% framlagi atvinnurekenda eða samtals 18,4% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitsins (FME) um ársreikninga lífeyrissjóða.

Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu reikningsskilaaðferðum. Þær eru nokkuð breyttar frá síðasta ári, til samræmis við nýjar reglur FME um ársreikninga lífeyrissjóða. Reglurnar komu til framkvæmda við gerð ársreikninga lífeyrissjóða fyrir árið 2015 en Lífeyrissjóður bankanna nýtti sér heimild 52. gr. sömu reglna til að fresta upptöku þeirra til ársins 2016.

Í þessum nýju reglum er meginreglan sú að eignir skuli metnar á gangvirði. Á þessari reglu er byggt í ársreikningi þessum og eru samanburðartölur frá fyrra ári lagfærðar til samræmis. Þetta hefur þau áhrif að við breytingar á mati á skuldabréfaeign sjóðsins mv. árslok 2015 hækkar virði téðra eigna um 1.337,8 milljónir króna. Sama hækkun verður á hreinni eign sjóðsins til greiðslu lífeyris frá fyrra ári. Aðrar eignir sjóðsins voru áður metnar á gangvirði og breytast matsaðferðir á þeim eignum því ekki við þessa breytingu. Nánari grein er gerð fyrir breytingunum í skýringum sem fylgja viðkomandi eignaflokki. Hér fyrir neðan má sjá hver hrein raunávöxtun sjóðsins var, og hver breyting á hreinni eign og hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris var á verðlagi hvors árs, annars vegar miðað við eldri aðferð og hins vegar miðað við nýja aðferð. Fjárhæðir eru sýndar í þúsundum króna.

	2016	2015
Hrein raunávöxtun m.v. eldri reglur.....	3,99%	4,84%
Hrein raunávöxtun m.v. nýjar reglur.....	3,32%	4,54%
Breyting á hreinni eign m.v. eldri reglur.....	143.966	468.511
Breyting á hreinni eign m.v. nýjar reglur.....	(30.935)	468.511
Hrein eign til greiðslu lífeyris - eldri reglur.....	37.265.085	37.121.119
Hrein eign til greiðslu lífeyris - nýjar reglur.....	38.427.969	38.458.904

Skýringar

2. Reikningskilaaðferðir (framhald)

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2016	2015	31.12.2016	31.12.2015
Evra (EUR).....	133,59	146,30	118,8	140,93

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris er kostnaður við örorkumat.

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökuþóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknar fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 -3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrissjóða 335/2015.

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Matsaðferðir fjárfestingar

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerna sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestingar í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 12. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,04% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 10.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikning á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlgur hundraðshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðsins atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

3. Lífeyrir

	2016	2015
Ellilífeyrir	1.906.970.718	1.817.375.403
Örorkulífeyrir	135.736.736	141.891.473
Makalífeyrir	229.733.016	224.151.180
Barnalífeyrir	389.808	563.056
Dánarbætur.....	8.264.510	6.414.302
	<u>2.281.094.788</u>	<u>2.190.395.414</u>

Skýringar

4. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2016	2015
Arðgreiðslur	14.308.096	1.982.919
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	(19.442.275)	307.422.694
Gangvirðisbreytingar vegna erlendra eigna	0	9.509.504
Gjaldmiðlabreyting	(1.387.587)	499.285
	<u>(6.521.766)</u>	<u>319.414.402</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2016	2015
Landsbankinn - Veltubréf	23.442.409	7.376.829
Landsbankinn - Úrvalsbréf	(10.966.416)	72.328.767
Landsbankinn - Öndvegisbréf	(16.046.739)	72.531.671
Júpiter - innlend hlutabréf	(7.048.375)	46.641.530
Kaupþing IS-15	(18.769.746)	52.227.947
Síminn hf	(20.867.898)	33.346.049
Horn II slhf	27.912.496	16.265.851
Edda slhf	869.113	(3.993.607)
Horn 3 slhf	(1.733.332)	0
Eignarhaldsfélagið Fjarskipti hf	330.890	1.861.883
Bakkavör Group	0	9.509.504
Landsbankinn - Fyrirtækjabréf	377.504	5.673.348
Skýrr	0	1.604.626
Aðrar breytingar á gangvirði	3.057.819	1.557.800
	<u>(19.442.275)</u>	<u>316.932.198</u>

5. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2016	2015
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknarir	1.605.193.468	1.713.438.644
	<u>1.605.193.468</u>	<u>1.713.438.644</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	358.409.019	1.036.066.031	1.394.475.050
Skuldabréf sveitarfélaga	0	2.957.423	2.957.423
Skuldabréf lánastofnana	0	16.639.351	16.639.351
Skuldabréf fyrirtækja	0	152.623.793	152.623.793
Veðlán sjóðfélaga	0	38.497.851	38.497.851
	<u>358.409.019</u>	<u>1.246.784.449</u>	<u>1.605.193.468</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2015
Skuldabréf með ríkisábyrgð	498.200.773	975.218.582	1.473.419.355
Skuldabréf sveitarfélaga	0	20.549.299	20.549.299
Skuldabréf lánastofnana	0	61.042.755	61.042.755
Skuldabréf fyrirtækja	0	111.691.791	111.691.791
Veðlán sjóðfélaga	0	46.735.444	46.735.444
	<u>498.200.773</u>	<u>1.215.237.871</u>	<u>1.713.438.644</u>

Skýringar

6. Fjárfestingargjöld

	2016	2015
Þóknanir vegna verðbréfavíðskipta	111.222	536.388
Önnur fjárfestingargjöld	8.367.077	7.807.430
	<u>8.478.299</u>	<u>8.343.818</u>

Lífeyrissjóðurinn fjárfestir í ýmsum sjóðum þar sem kostnaður vegna umsýslu er gjaldfærður og leiðir það til lægri fjárfestingartekna hjá Lífeyrissjóði bankamanna. Þessi kostnaður liggur í sumum tilfellum fyrir en er áætlaður í öðrum. Alls er áætlað að þessi kostnaður geti verið um 15,9 millj. kr. á árinu 2016, vegna verðbréfaeignar Hlutfallsdeildar og skiptist þannig:

	2016	2015
Umsýsluþóknun vegna eignaumsýslu - innlendir sjóðir	15.871.223	15.240.073

7. Rekstrargjöld

7.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2016	2015
Laun og launatengd gjöld.....	36.245.346	43.396.190
Endurskoðun	6.717.394	5.421.355
Innri endurskoðun.....	1.443.673	1.183.464
Tryggingafræðileg aðstoð.....	2.422.037	3.286.990
Önnur aðkeypt þjónusta.....	6.043.648	6.133.727
Annar kostnaður.....	25.585.167	27.115.412
	<u>78.457.265</u>	<u>86.537.138</u>

7.2 Laun og launatengd gjöld:

	2016	2015
Laun starfsfólks.....	25.048.934	30.873.029
Stjórnarlaun.....	4.357.645	4.570.491
Launatengd gjöld	6.838.767	7.952.670
	<u>36.245.346</u>	<u>43.396.190</u>
Stöðugildi að meðaltali.....	4	5

7.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2016	2015
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	8.292.844	2.469.864
Ólafur Kr. Valdimarsson, fyrrv. framkvæmdarstjóri.....	0	8.968.967
Friðbert Traustason, stjórnarformaður.....	1.008.267	1.015.822
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, varaformanns.....	703.247	712.064
Helgi H. Steingrímsson.....	0	541.112
Sigurjón Gunnarsson.....	706.875	710.651
Þóra Valný Yngadóttir.....	475.529	541.112
Ingólfur Guðmundsson.....	397.391	0
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	756.357	760.397
Stefán Svavarsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	359.717	339.078
	<u>12.700.227</u>	<u>16.059.067</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknanir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið móttframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

Skýringar

---

7. Rekstrargjöld (framhald)

7.4 Þóknanir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2016	2015
Þóknun fyrir endurskoðun.....	4.961.159	3.198.972
Önnur þjónusta.....	1.756.235	2.222.383
	<u>6.717.394</u>	<u>5.421.355</u>

7.5 Þóknanir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2016	2015
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	1.443.673	1.183.464
	<u>1.443.673</u>	<u>1.183.464</u>

7.6 Þóknanir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2016	2015
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	1.405.099	2.235.848
Önnur þjónusta.....	1.016.938	1.051.142
	<u>2.422.037</u>	<u>3.286.990</u>

Skýringar

8. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2016	31.12.2015
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	356.164.978	349.885.180
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	1.295.992.839	939.286.383
	<u>1.652.157.817</u>	<u>1.289.171.563</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

	Hlutdeild	31.12.2016		31.12.2015	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Skráð félög:					
Síminn hf.....	0,36%	133.299.019	120.808.254	154.166.917	120.808.254
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	2,00%	51.691.196	54.815.690	66.069.676	70.063.283
Horn II slhf.....	1,17%	129.174.604	79.296.872	101.262.106	79.296.872
Horn III slhf.....	0,83%	31.599.968	33.333.300	0	0
Önnur hlutabréf.....		10.400.191	5.468.650	28.386.481	5.709.280
		<u>222.865.959</u>	<u>172.914.512</u>	<u>195.718.263</u>	<u>155.069.435</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>356.164.978</u>	<u>293.722.766</u>	<u>349.885.180</u>	<u>275.877.689</u>

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

		31.12.2016		31.12.2015	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:					
Landsbankinn - Fyrirtækjabréf.....	0,00%	0	0	10.462.475	5.135.640
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður	3,72%	30.000.000	30.000.000	30.000.000	30.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasjóðum alls		<u>30.000.000</u>	<u>30.000.000</u>	<u>40.462.475</u>	<u>35.135.640</u>
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:.....					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	1,38%	210.248.918	101.557.800	219.657.534	100.000.000
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	2,68%	206.750.967	150.000.000	222.797.706	150.000.000
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	1,89%	152.138.065	99.999.854	159.186.440	99.999.854
Kaupping - ÍS-15.....	0,37%	148.289.522	100.000.000	167.059.268	100.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasjóðum alls		<u>717.427.472</u>	<u>451.557.654</u>	<u>768.700.948</u>	<u>449.999.854</u>
Önnur hlutdeildarskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	0,88%	548.565.367	543.740.697	130.122.960	130.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		<u>1.295.992.839</u>	<u>1.025.298.351</u>	<u>939.286.383</u>	<u>615.135.494</u>
Hlutdeildarskírteini alls		<u>1.295.992.839</u>	<u>1.025.298.351</u>	<u>939.286.383</u>	<u>615.135.494</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>1.652.157.817</u>	<u>1.319.021.117</u>	<u>1.289.171.563</u>	<u>891.013.183</u>

Skýringar

9. Skuldabréf

	31.12.2016		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	7.207.982.707	14.641.685.559	21.849.668.266
Húsbréf.....	0	90.462.291	90.462.291
Ríkisbréf.....	406.234.095	0	406.234.095
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	1.308.655.484	1.308.655.484
	<u>7.614.216.802</u>	<u>16.040.803.334</u>	<u>23.655.020.136</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	177.573.663	177.573.663
Skuldabréf lánastofnana	0	1.031.306.483	1.031.306.483
Skuldabréf fyrirtækja	0	3.267.909.370	3.267.909.370
Veðlán sjóðfélaga.....	0	688.135.520	688.135.520
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(13.671.882)	(13.671.882)
Skuldabréf alls	<u>7.614.216.802</u>	<u>21.192.056.488</u>	<u>28.806.273.290</u>

	31.12.2015		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	7.624.603.208	14.928.310.927	22.552.914.135
Húsbréf.....	0	99.600.063	99.600.063
Ríkisbréf.....	402.698.592	0	402.698.592
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	1.495.421.447	1.495.421.447
	<u>8.027.301.800</u>	<u>16.523.332.437</u>	<u>24.550.634.237</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	180.782.531	180.782.531
Skuldabréf lánastofnana	0	826.752.887	826.752.887
Skuldabréf fyrirtækja	0	2.401.847.924	2.401.847.924
Veðlán sjóðfélaga.....	0	704.700.691	704.700.691
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(407.210.290)	(407.210.290)
Skuldabréf alls	<u>8.027.301.800</u>	<u>20.230.206.180</u>	<u>28.257.507.980</u>

Hluti af skuldabréfum sjóðsins eru eignfærð miðað við ávöxtunarkröfu á kaupdegi. Væru þessi verðbréf færð til eignar á markaðsverði væri mat þeirra 2.184 millj. kr. hærra en bókfært virði og hrein eign til greiðslu lífeyris hærra sem því nemur. Í lok árs 2015 var markaðsverð 3.701 millj. kr. hærra en bókfært virði.

10. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2016	31.12.2015
Niðurfærsla í ársbyrjun	407.210.290	418.996.017
Endanlega afskrifað á árinu	(374.256.691)	0
Breyting niðurfærslu á árinu.....	(19.281.717)	(11.785.727)
	<u>13.671.882</u>	<u>407.210.290</u>

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 6,9 m.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 6,8 m.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

Skýringar

11. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	1.652.157.817	0	1.652.157.817
Skuldabréf.....	21.184.265.109	7.791.379	21.192.056.488
Innlánasamningar.....	7.408.199.605	0	7.408.199.605
	<u>30.244.622.531</u>	<u>7.791.379</u>	<u>30.252.413.910</u>
Hlutfallsleg skipting	99,97%	0,03%	100%
Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:			
	Eignarhlutir í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í EUR.....	<u>0</u>	<u>7.791.379</u>	<u>100,0%</u>

12. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir ekki á uppgefnu verði á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum).

Stig 3: gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
31.12.2016				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	133.299	1.265.993	252.866	1.652.158
Skuldabréf	7.614.217			7.614.217
Bundnar bankainnstæður	7.408.200			7.408.200
	<u>15.155.715</u>	<u>1.265.993</u>	<u>252.866</u>	<u>16.674.574</u>
31.12.2015				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	154.167	898.824	236.181	1.289.172
Skuldabréf	8.027.302			8.027.302
Bundnar bankainnstæður	8.389.263			8.389.263
	<u>16.570.731</u>	<u>898.824</u>	<u>236.181</u>	<u>17.705.736</u>

13. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	7.364.617
Afskrifað áður	<u>(6.489.522)</u>
Bókfært verð í ársbyrjun.....	875.095
Afskrifað á árinu	<u>(189.114)</u>
Bókfært verð í árslok.....	<u>685.981</u>
Afskriftarhlutföll	20%

Skýringar

14. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Hlutfallsdeildar í árslok 2016 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 831,1 milljónir til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -2,1% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru kr. 1.664,8 milljónir eða -4,0% af skuldbindingum.

Eignir	2016	2015
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok.....	39.778,4	39.617,4
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun.....	39.617,4	39.822,9
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	161,0	(205,5)
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok.....	41.443,2	40.689,1
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	40.689,1	40.126,9
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	754,1	562,2
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(593,1)	(767,7)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar árið 2016

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	38.768	38.398
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.198	2.137
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	257	263
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(2.331)	(2.241)
Hækkun vegna nýrra lífslíkataflna.....	451	0
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	51	211
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	39.396	38.768

15. Aðrar skuldir

	31.12.2016	31.12.2015
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	114.871	173.572
Ógreidd staðgreiðsla.....	38.374.081	0
	38.488.952	173.572

16. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Hlutfallsdeild til að fjárfesta í sjóðunum Eddu slhf., Horn II slhf. og Horn III slhf. Samanlagðar skuldbindingar hljóða upp á 300 m.kr. eða 100 m.kr. í hvern sjóð. Önnkallaðar skuldbindingar í framangreinda sjóði eru samtals um 112 m.kr. sem koma til greiðslu á næstu 3-4 árum.

17. Önnur mál

Í ágúst mánuði 2016 óskaði stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna eftir því við Héraðsdóm Reykjavíkur að dómkvaddur yrði matsmaður til að meta tiltekin atriði varðandi samkomulag um uppgjör á ábyrgð aðildarféлага á áföllnum skuldbindingum Hlutfallsdeildar og ákvörðun iðgjaldaframlaga fyrirtækjanna. Var beiðnin í samræmi við ályktun ársfundar 2016 sem fól stjórn sjóðsins að leita nauðsynlegra lagalegra úrræða til að hnekkja framangreindu uppgjöri. Í kjölfar málfutnings samþykkti Héraðsdómur matsbeiðnina í janúar 2017 og var sú niðurstaða staðfest í febrúar eftir kærnu ríkislögmans. Hefur dómkvaddur matsmaður tekið til starfa. Í framhaldinu verður skoðað hvort leitað verði atbeina dómstóla til að fá skorið úr um réttarstöðu lífeyrissjóðsins ef ekki næst samkomulag um málið. Niðurstaða í málinu sjóðnum í hag gæti haft veruleg jákvæð áhrif á fjárhag hans.

Í desember 2006 var gengið frá samkomulagi við aðildarfyrirtæki sjóðsins um þátttöku í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar. Skv. samkomulaginu taka aðildarfyrirtækin þátt í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar á hverju ári sem er umfram 10 m.kr. en þó að hámarki 25 m.kr. verðtryggt frá janúar 2006. Aðildarfyrirtækin munu greiða þessa fjárhæð í beinu hlutfalli við heildarskuldbindingar sjóðsféлага þess í Hlutfallsdeild og voru greiddar kr. 43.129.771 á árinu 2016. (2015: 42.286.059)

18. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

18.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyristryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

18.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 18.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 18.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfa grunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

18.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2016	31.12.2015
Gjaldmiðill EUR	7.791.379	0
Gjaldmiðill GBP	0	17.206.506

18.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum GBP

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útstandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR				Áhrif af gjaldmiðli GBP	
	31.12.2016	31.12.2015			31.12.2016	31.12.2015
Hrein eign til greiðslu lífeyris	779.138	0	(i)	(i)	0	1.720.650

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

18. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

18.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 18.8)

18.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærrí/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærrí um 3.224 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

18.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtímamarkmið í huga og skammtímamarkmið.

18.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilátímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærra/lægri árið 2016 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærrí/lægri um 82 milljónir.

18.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keypra verðbréfa endurspeglar bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaraáhættu tengdri sjóðfélagalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

18. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

18.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

18.8 Lausafjánhætta

Lausafjánhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náninni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjánhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjánhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðslufélags fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útstandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1-5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar					
31. desember 2016					
Óvaxtaberandi		1.976.788.330		1.976.788.330	1.976.788.331
Með breytilega vexti	3,63	303.365.959	656.095.944	959.461.903	959.461.903
Með fasta vexti	3,83	8.242.231.568	29.475.564.314	37.717.795.882	35.533.749.598
		10.522.385.857	30.131.660.258	40.654.046.115	38.469.999.832
Fjármálagerningar					
31. desember 2015					
Óvaxtaberandi		1.303.360.449		1.303.360.449	1.303.360.449
Með breytilega vexti	4,01	549.002.784	660.546.064	1.209.548.848	1.209.548.846
Með fasta vexti	3,85	8.490.092.120	29.822.112.716	38.312.204.836	35.949.097.652
		10.342.455.353	30.482.658.780	40.825.114.133	38.462.006.947

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilatímabilsins.

18.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfræðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

Skýringar

19. Kennitölur

	2016	2015	2014	2013	2012
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Hlutfallsdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-4,02%	-2,61%	-2,70%	-9,72%	-7,94%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-2,11%	-1,24%	-1,20%	-8,10%	-6,90%
Hrein raunávöxtun.....	3,32%	4,54%	4,42%	4,45%	5,06%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 5 ár	4,36%	4,65%	4,68%	4,41%	3,18%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 10 ár	3,43%	3,71%	3,74%	4,09%	4,57%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskiptingar 1998.....	3,78%	3,81%	3,77%	3,73%	3,68%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum	3,71%	2,91%	1,89%	0,45%	0,01%
Skráð skuldabréf	69,45%	66,76%	68,17%	66,58%	69,13%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	0,65%	0,63%	0,76%	0,44%	0,49%
Óskráð skuldabréf	6,62%	6,65%	7,21%	9,91%	8,66%
Bundnar bankainnistæður	19,56%	23,05%	21,97%	22,61%	21,71%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	99,97%	99,95%	100,00%	100,00%	100,00%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	0,03%	0,05%	0,00%	0,00%	0,00%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	181	208	258	299	346
Sjóðfélagar í árslok.....	164	199	235	279	330
Fjöldi lífeyrisþega.....	975	946	915	887	820
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	83,9%	83,2%	82,0%	82,1%	81,6%
Örorkulífeyrir	6,0%	6,5%	7,6%	7,3%	7,2%
Makalífeyrir	10,1%	10,3%	10,4%	10,6%	11,2%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Stöðugildi:	4	5	5	4	4

Skýringar

---

19. Kennitölur (framhald)

Löggjöld alls (á föstu verðlagi)	200.885	209.270	249.974	275.098	312.454
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	2.283.421	2.193.088	2.298.146	2.151.527	1.948.720
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	2.086.929	2.496.580	1.958.764	2.900.028	3.293.969
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls:	35.327	44.251	42.067	37.808	39.603
Hækkun (lækkun) á hreinni eign	(30.935)	468.511	(103.659)	985.791	1.618.100
Lífeyrisbyrði	1136,7%	1048,0%	919,4%	782,1%	623,7%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	17,6%	21,1%	16,8%	13,7%	12,7%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	5,4%	6,5%	5,3%	8,0%	9,4%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%

Aldursdeild

Ársreikningur

2016

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

	Skýr.	2016	2015
Löggjöld			
Löggjöld sjóðfélaga		728.449.772	689.359.827
Löggjöld launagreiðenda		1.115.568.340	1.051.977.862
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(154.726)	783.315
		<u>1.843.863.386</u>	<u>1.742.121.004</u>
Sérstök aukaframlög		18.172.665	21.398.838
		<u>1.862.036.051</u>	<u>1.763.519.842</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	3	309.801.213	256.600.768
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		18.547.615	19.617.066
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		680.526	715.361
		<u>329.029.354</u>	<u>276.933.195</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4	(509.731.216)	1.555.013.340
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5	869.447.799	872.461.785
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		334.962.011	328.184.213
Vaxtatekjur af handbæru fé		(11.495.815)	7.113.383
Fjárfestingargjöld	6	(6.618.442)	(7.034.019)
		<u>676.564.337</u>	<u>2.755.738.702</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	61.679.283	66.184.636
		<u>61.679.283</u>	<u>66.184.636</u>
Önnur gjöld	8	3.831.578	3.576.140
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		2.144.060.173	4.172.564.573
Hrein eign frá fyrra ári		<u>30.447.454.583</u>	<u>26.274.890.010</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>32.591.514.756</u>	<u>30.447.454.583</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2016

	Skýr.	31.12.2016	31.12.2015
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	10.111.390.883	8.874.792.996
Skuldabréf	10	18.164.605.372	16.202.549.235
Bundnar bankainnstæður		4.049.293.784	5.321.276.672
		<u>32.325.290.039</u>	<u>30.398.618.903</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		145.186.711	129.511.737
Aðrar kröfur		9.662.319	10.319.427
		<u>154.849.030</u>	<u>139.831.164</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	14	543.155	591.632
		<u>543.155</u>	<u>591.632</u>
Handbært fé		<u>308.718.573</u>	<u>95.694.796</u>
Eignir samtals		<u>32.789.400.797</u>	<u>30.634.736.495</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		3.394.087	2.339.895
Aðrar skuldir	16	194.491.954	184.942.017
Skuldir samtals		<u>197.886.041</u>	<u>187.281.912</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>32.591.514.756</u>	<u>30.447.454.583</u>
Skuldbindingar utan efnahags	17		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2016

	2016	2015
Inngreiðslur		
Iðgjöld	1.846.361.077	1.742.363.469
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	4.484.638	7.113.383
	<u>1.850.845.715</u>	<u>1.749.476.852</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	323.310.995	256.600.768
Rekstrarkostnaður	60.576.614	54.870.593
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	0	490.467
Aðrar útgreiðslur	0	13.115.853
	<u>383.887.609</u>	<u>325.077.681</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>1.466.958.106</u>	<u>1.424.399.171</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	202.623.360	633.893.497
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(5.857.937.440)	(4.464.811.713)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	3.888.718.232	3.219.703.285
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	1.620.546.395	726.028.134
Keypt skuldabréf	(3.105.607.522)	(2.357.601.462)
Seld skuldabréf	390.777.747	745.746.525
Endurgreidd bundin innlán	1.606.944.899	0
	<u>(1.253.934.329)</u>	<u>(1.497.041.734)</u>
Hækkun/(lækkun) á handbæru fé	213.023.777	(72.642.563)
Handbært fé í ársbyrjun	<u>95.694.796</u>	<u>168.337.359</u>
Handbært fé í árslok	<u>308.718.573</u>	<u>95.694.796</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2016

Tryggingafræðileg staða 2016

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	32.591,5		32.591,5
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	698,0		698,0
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(50,9)		(50,9)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(173,8)		(173,8)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(534,8)	(808,9)	(1.343,7)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		26.075,1	26.075,1
Eignir samtals.....	<u>32.530,0</u>	<u>25.266,2</u>	<u>57.796,2</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	29.803,4	21.991,0	51.794,4
Örorkulífeyrir.....	3.097,3	2.711,4	5.808,7
Makalífeyrir.....	1.337,4	869,3	2.206,7
Barnalífeyrir.....	5,4	154,1	159,5
Skuldbindingar samtals.....	<u>34.243,5</u>	<u>25.725,8</u>	<u>59.969,3</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(1.713,5)	(459,6)	(2.173,1)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-5,00%	-1,79%	-3,62%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-0,91%	0,07%	-0,47%

Tryggingafræðileg staða 2015

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	30.470,9		30.470,9
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	566,4		566,4
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(219,4)		(219,4)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(213,3)		(213,3)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(421,0)	(681,3)	(1.102,3)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		24.998,5	24.998,5
Eignir samtals.....	<u>30.183,6</u>	<u>24.317,2</u>	<u>54.500,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	26.279,5	20.634,1	46.913,6
Örorkulífeyrir.....	2.909,3	2.671,6	5.580,9
Makalífeyrir.....	1.262,4	848,7	2.111,1
Barnalífeyrir.....	8,3	145,5	153,8
Skuldbindingar samtals.....	<u>30.459,5</u>	<u>24.299,9</u>	<u>54.759,4</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(275,9)	17,3	(258,6)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-0,91%	0,07%	-0,47%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-5,31%	0,37%	-2,60%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi fyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Nýir starfsmenn aðildarfyrirtækja greiða iðgjöld til Aldursdeildar. Aldursdeildin var stofnuð 1. janúar 1998 og er hún fjárhagslega aðskilin frá Hlutfallsdeild. Réttindi til lífeyris ráðast af innkomnum iðgjöldum og eru háð aldri sjóðfélaga eftir breytingu í aldursháð kerfi á árinu 2008. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 67 ára aldur. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 40% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af heildarlaunum sínum á móti 6% framlagi atvinnurekenda eða samtals 10% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitins (FME) um ársreikninga lífeyrissjóða.

Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu reikningsskilaaðferðum. Þær eru nokkuð breyttar frá síðasta ári, til samræmis við nýjar reglur FME um ársreikninga lífeyrissjóða. Reglurnar komu til framkvæmda við gerð ársreikninga lífeyrissjóða fyrir árið 2015 en Lífeyrissjóður bankamanna nýtti sér heimild 52. gr. sömu reglna til að fresta upptöku þeirra til ársins 2016.

Í þessum nýju reglum er meginreglan sú að eignir skuli metnar á gangvirði. Á þessari reglu er byggt í ársreikningi þessum og eru samanburðartölur frá fyrra ári lagfærðar til samræmis. Þetta hefur þau áhrif að við breytingar á mati á skuldabréfaeign sjóðsins mv. árslok 2015 lækkar virði téðra eigna um 23,4 milljónir króna. Sama lækkun verður á hreinni eign sjóðsins til greiðslu lífeyris frá fyrra ári. Aðrar eignir sjóðsins voru áður metnar á gangvirði og breytast matsaðferðir á þeim eignum því ekki við þessa breytingu. Nánari grein er gerð fyrir breytingunum í skýringum sem fylgja viðkomandi eignaflokki. Hér fyrir neðan má sjá hver hrein raunávöxtun sjóðsins var, og hver breyting á hreinni eign og hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris var á verðlagi hvors árs, annars vegar miðað við eldri aðferð og hins vegar miðað við nýja aðferð.

	2016	2015
Hrein raunávöxtun m.v. eldri reglur.....	-0,06%	7,86%
Hrein raunávöxun m.v. nýjar reglur.....	-0,12%	7,80%
Breyting á hreinni eign m.v. eldri reglur.....	2.165.817	4.172.565
Breyting á hreinni eign m.v. nýjar reglur.....	2.144.060	4.172.565
Hrein eign til greiðslu lífeyris - eldri reglur.....	32.636.675	30.470.858
Hrein eign til greiðslu lífeyris - nýjar reglur.....	32.591.515	30.447.455

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2016	2015	31.12.2016	31.12.2015
Evra (EUR).....	133,59	146,30	118,8	140,93
Bandaríkjadalur (USD).....	120,67	131,85	112,55	129,28
Sterlingspund (GBP).....	163,80	201,58	138,57	191,59

Áhættustjórnun

Vegna gjaldeyrishafta hefur sjóðurinn haft takmarkaða möguleika til gerðar framvirkra gjaldmiðlasamninga við lánastofnanir í þeim tilgangi að takmarka gengisáhættu vegna eigna sjóðsins. Engir samningar eru hjá sjóðnum í árslok.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris er kostnaður við örorkumat

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknarir fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 -3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrissjóða 335/2015.

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Skýringar

---

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerna sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestinga í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 13. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,1% af eignasafninu. Nánari sundurlíðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 11.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreiknings á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skýringar

3. Lífeyrir

	2016	2015
Ellilífeyrir	175.268.482	141.880.866
Örorkulífeyrir	117.534.662	100.537.116
Makalífeyrir	11.208.967	7.576.068
Barnalífeyrir	3.892.748	4.303.790
Dánarbætur	1.896.354	2.302.928
	<u>309.801.213</u>	<u>256.600.768</u>

4. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2016	2015
Arðgreiðslur	202.242.826	115.742.613
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	(205.381.219)	1.342.113.498
Gangvirðisbreytingar vegna erlendra eigna	(108.410.627)	183.083.029
Gjaldmiðlabreyting	(398.182.196)	(85.925.800)
	<u>(509.731.216)</u>	<u>1.555.013.340</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2016	2015
Landsbankinn - Úrvalsbréf	(99.311.315)	476.246.556
Landsbankinn - Öndvegisbréf	(96.580.350)	351.388.520
Landsbankinn - Veltubréf	37.593.654	16.493.572
UBS Lux Money Market (USD)	1.261.903	76.380
UBS Lux Equity SICAV (USD)	59.699.995	7.656.430
Kaupþing IS-15	(72.775.192)	150.343.467
Framtakssjóður Íslands	(12.321.943)	32.209.808
BlackRock World Index Sub Fund (USD)	20.896.849	(13.763.638)
Landsbanki Private Equity II (EUR)	(72.778.922)	91.131.832
US Vanguard Global stock (USD)	8.222.098	0
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR)	(38.822.302)	74.255.065
Horn II slhf.	55.824.927	32.531.660
T. Rowe Price Funds (USD)	14.496.036	15.092.240
BlackRock Developed World Index Sub Fund (USD)	9.199.052	0
Carnegie World Wide Fund (USD)	(14.464.493)	8.124.049
UBS CH Equity Fund (USD)	(4.518.218)	6.185.930
Landsbréf Veðskuldabréfasjóður slhf.	64	0
Alþjóða Framtakssjóðurinn Fund II L.P. (EUR)	(92.296.471)	(23.930.934)
Horn III slhf.	(6.933.332)	0
Edda	1.738.225	(7.987.214)
Aðrar breytingar á gangvirði	(11.922.111)	309.142.804
	<u>(313.791.846)</u>	<u>1.525.196.527</u>

Skýringar

5. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2016	2015
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknarir	869.447.799	872.461.785
	<u>869.447.799</u>	<u>872.461.785</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	482.370.876	112.425.907	594.796.783
Skuldabréf sveitarfélaga	0	5.211.630	5.211.630
Skuldabréf lánastofnana	0	32.417.536	32.417.536
Skuldabréf fyrirtækja	0	161.899.953	161.899.953
Veðlán sjóðfélaga	0	75.121.897	75.121.897
	<u>482.370.876</u>	<u>387.076.923</u>	<u>869.447.799</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2015
Skuldabréf með ríkisábyrgð	160.700.542	441.002.156	601.702.698
Skuldabréf sveitarfélaga	0	5.717.058	5.717.058
Skuldabréf lánastofnana	0	87.831.373	87.831.373
Skuldabréf fyrirtækja	0	131.916.149	131.916.149
Veðlán sjóðfélaga	0	45.294.507	45.294.507
	<u>160.700.542</u>	<u>711.761.243</u>	<u>872.461.785</u>

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld greinast þannig:

	2016	2015
Þóknarir vegna verðbréfavíðskipta	1.226.682	3.827.508
Önnur fjárfestingargjöld	5.807.337	8.816.924
	<u>7.034.019</u>	<u>12.644.432</u>

Lífeyrissjóðurinn fjárfestir í ýmsum sjóðum þar sem kostnaður vegna umsýslu er gjaldfærður og leiðir það til lægri fjárfestingartekna hjá Lífeyrissjóði bankamanna. Þessi kostnaður liggur í sumum tilfellum fyrir en er áætlaður í öðrum. Alls er áætlað að þessi kostnaður geti verið um 100 millj. kr. á árinu 2016, vegna verðbréfaeignar Aldursdeildar og skiptist þannig:

	2016	2015
Umsýslupóknun vegna eignaumsýslu - innlendir sjóðir	77.406.601	58.284.414
Umsýslupóknun vegna eignaumsýslu - erlendir sjóðir	22.562.080	19.625.659
	<u>99.968.681</u>	<u>77.910.073</u>

Skýringar

7. Rekstrargjöld

7.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2016	2015
Laun og launatengd gjöld.....	28.698.832	33.393.526
Endurskoðun	5.318.790	4.171.753
Innri endurskoðun.....	1.143.091	910.679
Tryggingafræðileg aðstoð.....	1.917.753	2.529.350
Önnur aðkeypt þjónusta.....	4.410.129	4.719.925
Annar kostnaður.....	20.190.688	20.459.403
	<u>61.679.283</u>	<u>66.184.636</u>

7.2 Laun og launatengd gjöld:

	2016	2015
Laun starfsfólks.....	19.833.585	23.756.908
Stjórnarlaun.....	3.450.355	3.517.009
Launatengd gjöld	5.414.892	6.119.609
	<u>28.698.832</u>	<u>33.393.526</u>

Stöðugildi að meðaltali.....	4	5
------------------------------	---	---

7.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2016	2015
Trygvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	7.065.345	1.900.569
Ólafur Kr. Valdimarsson, fyrrv. framkvæmdarstjóri.....	0	6.901.652
Friðbert Traustason, stjórnarformaður.....	798.233	781.678
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, varaformanns.....	556.753	547.936
Helgi H. Steingrímsson.....	0	416.388
Sigurjón Gunnarsson.....	559.625	546.849
Þóra Valný Yngvadóttir.....	376.471	416.388
Ingólfur Guðmundsson.....	314.609	0
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	598.798	585.128
Stefán Svavarsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	284.783	260.922
	<u>10.554.617</u>	<u>12.357.510</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknarir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

7.4 Þóknarir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2016	2015
Þóknun fyrir endurskoðun.....	3.928.400	2.461.622
Önnur þjónusta.....	1.390.390	1.710.131
	<u>5.318.790</u>	<u>4.171.753</u>

7.5 Þóknarir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2016	2015
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	1.143.091	910.679
	<u>1.143.091</u>	<u>910.679</u>

7.6 Þóknarir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2016	2015
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	1.112.656	1.720.492
Önnur þjónusta.....	805.097	808.858
	<u>1.917.753</u>	<u>2.529.350</u>

Skýringar

8. Önnur gjöld

	2016	2015
Verðbætur vegna skuldar.....	3.831.578	3.576.140

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2016	31.12.2015
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	1.337.086.594	2.345.512.579
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum	5.468.534.160	4.500.948.202
Hlutdeildarskírteini í erlendum verðbréfasjóðum	3.305.770.129	2.028.332.215
	<u>10.111.390.883</u>	<u>8.874.792.996</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

Skráð félög:	Hlutdeild	31.12.2016		31.12.2015	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Eimskipafélag Íslands hf.....	0,00%	0	0	25.434.000	24.510.000
HB Grandi hf.....	0,03%	15.652.000	22.499.750	24.742.200	22.499.750
Icelandair Group hf.....	0,06%	45.714.045	42.349.808	158.555.290	89.502.953
Marel hf.	0,04%	101.554.560	62.054.130	156.642.720	89.783.750
N1 hf.....	0,00%	0	0	15.600.052	8.580.029
Síminn hf.....	0,05%	18.611.205	16.867.245	21.524.781	16.867.245
Vátryggingarfélag Íslands.....	0,00%	0	0	6.970.504	7.166.273
		<u>181.531.810</u>	<u>143.770.933</u>	<u>409.469.547</u>	<u>258.909.999</u>
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	4,00%	103.382.391	109.631.380	132.139.352	140.126.566
Horn II slhf.....	2,34%	258.348.883	237.890.416	202.523.956	237.890.416
Horn III slhf.....	3,34%	126.399.968	166.666.600	0	0
SRE II slhf.....	6,10%	66.972.121	24.966.308	467.804.986	271.963.831
Framtakssjóður Íslands slhf.....	1,95%	497.114.928	335.190.440	718.142.621	561.664.910
IEI slhf.....	2,41%	499.286	64.184.176	303.991.369	192.313.376
Önnur hlutabréf.....		102.837.207	102.837.207	111.440.748	111.440.748
		<u>1.155.554.784</u>	<u>1.041.366.527</u>	<u>1.936.043.032</u>	<u>1.515.399.847</u>
Eignarhlutar í innlendum félögum alls.....		<u>1.337.086.594</u>	<u>1.185.137.460</u>	<u>2.345.512.579</u>	<u>1.774.309.846</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>1.337.086.594</u>	<u>1.185.137.460</u>	<u>2.345.512.579</u>	<u>1.774.309.846</u>

Skýringar

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum (framhald)

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

Hlutdeild	31.12.2016		31.12.2015		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð	
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:					
Landsbréf Veðskuldabréfasjóður slhf.....	1,69%	146.840.000	146.840.000	0	0
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfassjóður..	3,72%	30.000.000	30.000.000	30.000.000	30.000.000
Landsbankinn - Fyrirtækjabréf.....	0,00%	0	0	2.020.307	886.045
		<u>176.840.000</u>	<u>176.840.000</u>	<u>32.020.307</u>	<u>30.886.045</u>
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasj. alls.....		<u>176.840.000</u>	<u>176.840.000</u>	<u>32.020.307</u>	<u>30.886.045</u>
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	12,70%	1.931.932.729	1.561.255.778	1.871.546.066	1.400.000.000
Landsbankinn - Global Equity Fund.....	3,03%	77.190.557	35.829.830	89.075.720	35.829.830
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	16,81%	1.295.923.775	1.163.816.093	1.242.504.125	1.013.816.093
Kaupþing - IS 15	1,49%	602.943.212	500.000.000	575.718.854	400.000.000
		<u>3.907.990.273</u>	<u>3.260.901.701</u>	<u>3.778.844.765</u>	<u>2.849.645.923</u>
Aðrir innlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Private Equity II (EUR).....	3,59%	285.921.067	238.454.041	489.893.960	364.748.482
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasj. alls.....		<u>4.193.911.340</u>	<u>3.260.901.701</u>	<u>4.268.738.725</u>	<u>2.849.645.923</u>
Önnur innlend hlutdeildaskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	1,76%	1.097.782.820	1.631.868.608	200.189.170	330.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		<u>5.468.534.160</u>	<u>5.069.610.309</u>	<u>4.500.948.202</u>	<u>3.210.531.969</u>
Erlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Carnegie World Wide Fund (USD).....	óverul.	169.092.194	120.241.084	208.691.404	120.241.084
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR)...	óverul.	269.410.069	199.766.023	358.223.888	199.766.023
T. Rowe Price Funds (USD).....	óverul.	225.967.310	136.327.766	245.060.195	136.327.766
BlackRock World Index Sub Fund (USD)...	óverul.	397.851.194	442.901.882	306.863.921	328.341.882
BlackRock Dev. Index Sub Fund (EUR).....	óverul.	217.428.948	208.705.750	0	0
UBS CH Equity Fund (USD).....	óverul.	168.597.987	162.023.186	198.176.803	162.023.186
UBS Lux Equity SICAV (USD).....	óverul.	645.944.709	651.953.989	358.425.956	349.128.991
UBS Lux Money Market (USD).....	óverul.	782.420.588	803.599.917	47.549.701	50.582.700
US Vanguard Global stock (EUR).....	óverul.	283.146.732	277.927.705	0	0
		<u>3.159.859.731</u>	<u>3.003.447.302</u>	<u>1.722.991.868</u>	<u>1.346.411.632</u>
Aðrir erlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Alþjóða Framtakssj. Fund II, L.P. (EUR) ...	7,39%	145.910.398	28.637.926	305.340.347	28.637.926
Hlutdeildarskírteini í erlendum hlutabréfasj. alls		<u>3.305.770.129</u>	<u>3.003.447.302</u>	<u>2.028.332.215</u>	<u>1.346.411.632</u>
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls		<u>3.305.770.129</u>	<u>3.003.447.302</u>	<u>2.028.332.215</u>	<u>1.346.411.632</u>
Hlutdeildarskírteini alls		<u>8.774.304.289</u>	<u>8.073.057.611</u>	<u>6.529.280.417</u>	<u>4.556.943.600</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>10.111.390.883</u>	<u>9.258.195.071</u>	<u>8.874.792.996</u>	<u>6.331.253.447</u>

Skýringar

10. Skuldabréf

	31.12.2016		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	1.963.885.554	7.629.471.045	9.593.356.599
Húsbréf.....	0	28.252.815	28.252.815
Ríkisbréf.....	778.480.344	0	778.480.344
	<u>2.742.365.898</u>	<u>7.657.723.860</u>	<u>10.400.089.758</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	81.576.673	81.576.673
Skuldabréf lánastofnana	0	2.640.501.102	2.640.501.102
Skuldabréf fyrirtækja	0	3.334.031.217	3.334.031.217
Veðlán sjóðfélaga.....	0	1.728.940.498	1.728.940.498
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(20.533.876)	(20.533.876)
Skuldabréf alls	<u>2.742.365.898</u>	<u>15.422.239.475</u>	<u>18.164.605.372</u>

	31.12.2015		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	2.083.001.243	7.627.376.313	9.710.377.556
Húsbréf.....	0	31.433.898	31.433.898
Ríkisbréf.....	570.658.775	0	570.658.775
	<u>2.653.660.018</u>	<u>7.658.810.211</u>	<u>10.312.470.229</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	87.482.193	87.482.193
Skuldabréf lánastofnana	0	2.115.324.472	2.115.324.472
Skuldabréf fyrirtækja	0	2.399.056.826	2.399.056.826
Veðlán sjóðfélaga.....	0	1.518.574.618	1.518.574.618
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(230.359.103)	(230.359.103)
Skuldabréf alls	<u>2.653.660.018</u>	<u>13.548.889.217</u>	<u>16.202.549.235</u>

Hluti af skuldabréfum sjóðsins eru eignfærð miðað við ávöxtunarkröfu á kaupdegi. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri mat þeirra 1.223,5 millj. kr. hærra en bókfært virði og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Í lok árs 2015 var markaðsverð 1.215,5 millj. kr. hærra.

11. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2016	31.12.2015
Niðurfærsla í ársbyrjun	230.359.103	250.785.401
Endanlega afskrifað á árinu	(193.150.193)	(23.465.274)
Breyting niðurfærslu á árinu.....	(16.675.034)	3.038.976
	<u>20.533.876</u>	<u>230.359.103</u>

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 17,2 m.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 3,3 m.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

Skýringar

12. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

Fjárfesting skiptist þannig eftir gjaldmiðlum:

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutar í félögum og sjóðum.....	6.519.699.687	3.591.691.196	10.111.390.883
Skuldabréf.....	17.868.471.360	296.134.012	18.164.605.372
Bundnar bankainnstæður.....	4.049.293.784	0	4.049.293.784
	<u>28.437.464.831</u>	<u>3.887.825.208</u>	<u>32.325.290.039</u>

Hlutfallsleg skipting 88% 12% 100%

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutar í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í EUR.....	1.201.817.214	7.791.379	31,1%
Í USD.....	2.389.873.982	288.342.633	68,9%
	<u>3.591.691.196</u>	<u>296.134.012</u>	<u>100,0%</u>

13. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir ekki á uppgefnu verði á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum).

Stig 3: gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

31.12.2016	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	3.341.392	5.005.773	1.764.226	10.111.391
Skuldabréf	2.742.366			2.742.366
Bundnar bankainnstæður	4.049.294			4.049.294
	<u>10.133.051</u>	<u>5.005.773</u>	<u>1.764.226</u>	<u>16.903.051</u>

31.12.2015	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	2.132.461	3.979.034	2.763.298	8.874.793
Skuldabréf	2.653.660			2.653.660
Bundnar bankainnstæður	5.321.277			5.321.277
	<u>10.107.398</u>	<u>3.979.034</u>	<u>2.763.298</u>	<u>16.849.730</u>

Skýringar

14. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	1.227.509
Afskrifað áður	(635.877)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	591.632
Afskrifað á árinu	(48.477)
Bókfært verð í árslok.....	543.155
Afskriftarhlutföll	20%

15. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Aldursdeildar í árslok 2016 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 1.713,5 milljónir til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -5,0% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru kr. 2.173,1 milljón eða -3,6% af skuldbindingum.

Eignir	2016	2015
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok.....	57.796,2	54.500,8
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun.....	54.500,8	51.878,5
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	3.295,4	2.622,3
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok.....	59.969,3	54.759,4
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	54.759,4	53.263,9
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	5.209,9	1.495,5
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(1.914,5)	1.126,8

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar árið 2016

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	30.460	27.510
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	1.695	1.531
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	1.871	1.733
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(338)	(263)
Hækkun vegna nýrra lífslíkatafna.....	603	0
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	(47)	(52)
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	34.244,0	30.460,0

Skýringar

---

16. Aðrar skuldir

	31.12.2016	31.12.2015
Ógreitt vegna breytinga í aldursháð kerfi.....	186.640.440	182.808.862
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	1.548.743	2.133.155
Ógreidd staðgreiðsla.....	6.302.771	0
	<u>194.491.954</u>	<u>184.942.017</u>

17. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Aldursdeild til að leggja í sjóðina Horn II slhf. fyrir 200 m.kr., Horn III slhf. fyrir 400 m.kr., Eddu slhf. fyrir 200 m.kr. og Veðskuldabréfasjóð Landsbréfa fyrir 500 m.kr.. Að auki hefur innköllunartímabili í Private Equity Fund II (Framtaksfjárfestingasjóð) verið lokið frá upphafi árs 2014. Höfðu þá verið greiddar 3,2 milljón Evra en Aldursdeildin er skuldbundin til að endurfjárfesta endurgreiðslum yfir framlengt 3 ára fjárfestingartímabil þar til 2/3 af upphaflegri skuldbindingu er náð. Óinnkallaðar skuldbindingar í framangreinda sjóði eru samtals um 900 m.kr. sem koma til greiðslu á næstu 3-4 árum

18. Upptaka aldursháðs kerfis

Á árinu 2008 var tekið upp aldursháð réttindakerfi hjá Stigadeild og nafni hennar breytt í Aldursdeild. Við breytinguna voru virkum sjóðsfélögum reiknaðar uppbætur og fengu þeir þær greiddar út úr sjóðnum og í séreignarsparnað að eigin vali. Samtals námu uppbæturnar til sjóðsfélaga um 3.901 milljón kr. Enn hefur hluti sjóðsfélaga ekki valið sér séreignarsjóð og er skuld vegna þessa færð í ársreikinginn að fjárhæð 186,6 m.kr.

Skýringar

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

19.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyrstryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

19.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 22.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 22.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbreytingarunni sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

19.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2016	31.12.2015
Gjaldmiðill EUR	1.209.608.593	1.153.458.215
Gjaldmiðill USD	2.678.216.615	1.683.901.097
Annað	0	10.507.211

19.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum EUR og USD

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útistandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR				Áhrif af gjaldmiðli USD	
	31.12.2016	31.12.2015			31.12.2016	31.12.2015
Hrein eign til greiðslu lífeyris	120.960.859	115.345.821	(i)	(i)	267.821.662	168.390.109

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 19.8)

19.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærri/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærri um 1.944 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

19.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækkingu markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtímamarkmið í huga og skammtímamarkmið.

19.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærra/lægra árið 2016 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærri/lægri um 507 milljónir.

19.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyptrar verðbréfa endurspeglar bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaráhættu tengdri sjóðfélagalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

Skýringar

19. Áhættupættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

19.8 Lausafjáraáhætta

Lausafjáraáhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náinni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáraáhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáraáhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðslufélags fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útistandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1-5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar					
31. desember 2016					
Óvaxtaberandi		10.266.239.913		10.266.239.913	10.266.239.913
Með breytilega vexti	3,57	334.450.217	1.684.993.482	2.019.443.699	2.019.360.455
Með fasta vexti	4,09	5.849.172.960	15.877.466.184	21.726.639.144	20.503.257.274
		<u>16.449.863.090</u>	<u>17.562.459.666</u>	<u>34.012.322.756</u>	<u>32.788.857.642</u>
Fjármálagerningar					
31. desember 2015					
Óvaxtaberandi		9.014.624.160	0	9.014.624.160	9.014.624.160
Með breytilega vexti	3,50	138.891.286	1.460.829.527	1.599.720.813	1.599.720.813
Með fasta vexti	3,92	5.982.918.016	15.275.752.734	21.258.670.750	20.019.799.890
		<u>15.136.433.462</u>	<u>16.736.582.261</u>	<u>31.873.015.723</u>	<u>30.634.144.863</u>

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilatímabilsins.

19.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfærðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

Skýringar

20. Kennitölur

	2016	2015	2014	2013	2012
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Aldursdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-3,62%	-0,46%	-2,60%	-2,97%	-4,16%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-5,00%	-0,89%	-5,31%	-6,59%	-8,72%
Hrein raunávöxtun.....	-0,12%	7,80%	5,06%	5,19%	5,57%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar sl. 5 ár	4,67%	5,42%	4,49%	3,91%	0,82%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskipt. 1998.....	3,83%	4,06%	3,84%	3,76%	3,67%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 10 ár	2,24%	3,22%	3,51%	4,00%	4,38%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum	25,82%	20,16%	14,01%	10,05%	3,32%
Skráð skuldabréf	47,78%	45,74%	50,02%	49,54%	53,63%
Óskráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum	5,46%	9,11%	9,64%	8,64%	9,70%
Óskráð skuldabréf	8,41%	7,45%	7,14%	9,54%	8,79%
Bundnar bankainnistöður	12,53%	17,55%	19,18%	22,23%	24,55%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	87,97%	91,69%	91,75%	92,02%	90,56%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	12,03%	8,31%	8,25%	7,98%	9,44%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	1934	1979	2014	2016	2059
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	1861	1909	1958	2004	1998
Fjöldi lífeyrisþega.....	296	253	213	163	141
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	56,9%	55,8%	50,9%	53,9%	52,6%
Örorkulífeyrir	38,2%	39,5%	43,1%	41,0%	41,1%
Makalífeyrir	3,6%	3,0%	3,8%	4,1%	5,0%
Barnalífeyrir	1,3%	1,7%	2,2%	1,1%	1,2%
Stöðugildi:	4	5	5	4	4

Skýringar

---

20. Kennitölur (framhald)

Iðgjöld alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	1.862.036	1.763.520	1.748.078	1.715.554	1.463.390
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	329.029	276.933	241.670	188.526	134.784
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	676.564	2.755.739	1.518.725	1.905.053	1.842.674
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (í þús. kr.):	61.679	66.185	56.555	46.536	42.366
Hækkun á hreinni eign (í þús. kr.)	2.144.060	4.172.565	2.966.612	3.378.819	3.119.575
Lífeyrisbyrði	17,7%	15,7%	13,8%	11,0%	9,2%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	3,3%	3,8%	3,2%	2,7%	2,9%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	2,1%	9,7%	6,1%	8,8%	10,0%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

Sameiginlegt yfirlit

Ársreikningur

2016

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

Fjárhæðir í þúsundum króna

	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Iðgjöld						
Iðgjöld sjóðfélaga	38.542	41.028	728.450	689.360	766.991	730.388
Iðgjöld launagreiðenda	150.998	154.556	1.115.568	1.051.978	1.266.566	1.206.534
Réttindaflutningur og endurgr.	(4.805)	(6.557)	(155)	783	(4.960)	(5.774)
	184.734	189.028	1.843.863	1.742.121	2.028.598	1.931.149
Sérstök aukaframlög	16.150	20.243	18.173	21.399	34.323	41.642
	<u>200.885</u>	<u>209.270</u>	<u>1.862.036</u>	<u>1.763.520</u>	<u>2.062.921</u>	<u>1.972.790</u>
Lífeyrir						
Heildarfjárhæð lífeyris	2.281.095	2.190.395	309.801	256.601	2.590.896	2.446.996
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	1.467	1.763	18.548	19.617	20.015	21.380
Beinn kostnaður v. Örorkulífeyris	859	930	681	715	1.540	1.645
	<u>2.283.421</u>	<u>2.193.088</u>	<u>329.029</u>	<u>276.933</u>	<u>2.612.451</u>	<u>2.470.021</u>
Hreinar fjárfestingartekjur						
Hreinar tekjur af eignarhl. í félögum og sj.	(6.522)	319.414	(509.731)	1.555.013	(516.253)	1.874.428
Hreinar tekjur af skuldabréfum	1.605.193	1.713.439	869.448	872.462	2.474.641	2.585.900
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum	485.357	466.842	334.962	328.184	820.319	795.026
Vaxtatekjur af handbæru fé	11.378	5.229	(11.496)	7.113	(117)	12.342
Fjárfestingargjöld	(8.478)	(8.344)	(6.618)	(7.034)	(15.097)	(15.378)
	<u>2.086.929</u>	<u>2.496.580</u>	<u>676.564</u>	<u>2.755.739</u>	<u>2.763.493</u>	<u>5.252.319</u>
Rekstrarkostnaður						
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	78.457	86.537	61.679	66.185	140.137	152.722
Hlutdeild aðildart. í rek.kostn.	(43.130)	(42.286)	0	0	(43.130)	(42.286)
	<u>35.327</u>	<u>44.251</u>	<u>61.679</u>	<u>66.185</u>	<u>97.007</u>	<u>110.436</u>
Önnur gjöld	0	0	3.832	3.576	3.832	3.576
(Lækk)/hækk á hr. eign á árinu	(30.935)	468.511	2.144.060	4.172.565	2.113.125	4.641.076
Hrein eign frá fyrra ári	<u>38.458.904</u>	<u>37.990.393</u>	<u>30.447.455</u>	<u>26.274.890</u>	<u>68.906.359</u>	<u>64.265.283</u>
Hrein eign í ársl. til gr. lífeyris	<u>38.427.969</u>	<u>38.458.904</u>	<u>32.591.515</u>	<u>30.447.455</u>	<u>71.019.484</u>	<u>68.906.359</u>

Deildaskiptur efnahagsreikningur 31. desember 2016

Fjárhæðir í þúsundum króna	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2015
Eignir						
Fjárfesting						
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.652.158	1.289.172	10.111.391	8.874.793	11.763.549	10.163.965
Skuldabréf	28.806.273	28.257.508	18.164.605	16.202.549	46.970.879	44.460.057
Bundnar bankainnistæður	7.408.200	8.389.263	4.049.294	5.321.277	11.457.493	13.710.539
	<u>37.866.631</u>	<u>37.935.942</u>	<u>32.325.290</u>	<u>30.398.619</u>	<u>70.191.921</u>	<u>68.334.561</u>
Kröfur						
Kröfur á launagreiðendur	11.119	12.631	145.187	129.512	156.306	142.143
Aðrar kröfur	313.512	1.558	9.662	10.319	323.174	11.877
	<u>324.631</u>	<u>14.189</u>	<u>154.849</u>	<u>139.831</u>	<u>479.480</u>	<u>154.020</u>
Ýmsar eignir						
Varanlegir rekstrarfjármunir	686	875	543	592	1.229	1.467
	<u>278.739</u>	<u>511.876</u>	<u>308.719</u>	<u>95.695</u>	<u>587.457</u>	<u>607.571</u>
Eignir	<u>38.470.686</u>	<u>38.462.882</u>	<u>32.789.401</u>	<u>30.634.736</u>	<u>71.260.087</u>	<u>69.097.619</u>
Skuldir						
Viðskiptaskuldir						
Áfallinn kostn. og fyrirfr.innh. tekjur	4.228	3.804	3.394	2.340	7.622	6.144
Aðrar skuldir	38.489	174	194.492	184.942	232.981	185.116
	<u>42.717</u>	<u>3.978</u>	<u>197.886</u>	<u>187.282</u>	<u>240.603</u>	<u>191.260</u>
Hrein eign til gr. lífeyr. alls	<u>38.427.969</u>	<u>38.458.904</u>	<u>32.591.515</u>	<u>30.447.455</u>	<u>71.019.484</u>	<u>68.906.359</u>